

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ДДТУ

від 27 серпня 2024 року,

протокол № 7

Голова вченої ради, ректор

Віталій І. ГУЛЯЄВ

« 27 » серпня 2024 року

ПОЛОЖЕННЯ

про безбар'єрність у вищій освіті та

організацію інклюзивного навчання

у Дніпровському державному технічному університеті

**Кам'янське
2024**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення щодо безбар'єрності у вищій освіті та організація інклюзивного навчання у Дніпровському державному технічному університеті (далі — Положення) регламентує організаційні засади інклюзивного навчання, з метою реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття якісної вищої освіти задля забезпечення їх конкурентоспроможності на вітчизняному і міжнародному ринках праці, а також формування інклюзивного освітнього середовища шляхом впровадження комплексу заходів, які забезпечують ефективне залучення здобувачів з особливими потребами у освітній процес з урахуванням їх вимог та можливостей.

1.2. Положення розроблено відповідно до Конституції України (№ 254к/96-ВР, 1996), законів України «Про освіту» (№ 2145-VIII, 2017), «Про вищу освіту» (№ 1556-VII, 2014) та «Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 635.

Положення враховує вимоги законодавства щодо інклюзивного освітнього середовища та відповідні міжнародні рекомендації (стандарти).

Законодавчі акти й міжнародні документи, що є основою для запровадження інклюзивної освіти:

- Загальна декларація ООН про права людини (1948);
- Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006);
- Конвенція ООН про права дитини (1989);
- Конвенція ООН про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (1960);
- Саламанська декларація про принципи, політику і практичні дії у сфері освіти людей з особливими освітніми потребами (1994);
- Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (№ 875-XII, 1991);
- Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (№ 2017-III, 2000);
- Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (№ 2961-IV, 2006);
- Закон України «Про соціальні послуги» (№ 2671-VIII, 2019);
- Концепція розвитку інклюзивного навчання (наказ Міністерства освіти і науки України від 1 жовтня 2010 року № 912);
- Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366);

- План заходів на 2023-2024 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 квітня 2023 року № 372);

- інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сфері освіти, соціального захисту та соціальної реабілітації осіб з особливими освітніми потребами;

- статут та інші внутрішні нормативні акти Університету.

1.3. У цьому Положенні терміни вживаються в таких значеннях:

- інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників;

- інклюзивна група – академічна група у закладі вищої освіти, де поряд із іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами;

- інклюзивне освітнє середовище – простір Університету, в якому забезпечується сукупність умов, способів і засобів реалізації освітнього процесу для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів з урахуванням їхніх потреб та можливостей, в якому здобувачі можуть вільно пересуватись, навчатись, розвиватись і спілкуватись;

- змішана група – академічна група, у якій здобувачі навчаються з іншими здобувачами вищої освіти;

- здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами (далі – здобувачі) – особи з інвалідністю, які здобувають освіту в закладах вищої освіти, і потребують створення спеціальних освітніх умов для забезпечення рівного доступу до освіти та додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення їх права на вищу освіту;

- супровід – система заходів, що мають забезпечити рівний доступ до навчання, тобто усунення або мінімізація проблем у навчанні для здобувачів. Супровід охоплює процеси підготовки до вступу, допомогу в дотриманні процедури вступу, подальшого навчання в Університеті, а також передбачає підтримку зв'язків із випускниками та моніторинг їхнього працевлаштування.

1.4. Ректор університету забезпечує створення у закладі вищої освіти інклюзивного освітнього середовища.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

2.1. Основою набуття вищої освіти є державні освітні стандарти обов'язкові для всіх здобувачів вищої освіти, незалежно від стану їх здоров'я та особливих освітніх потреб.

2.2. Університет декларує відданість принципам рівноправного ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для людей з особливими потребами.

Діяльність Університету щодо створення інклюзивного освітнього середовища ґрунтується на таких принципах:

- повага до притаманної людині гідності, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності;
- рівність можливостей;
- рівність чоловіків і жінок;
- формування толерантності та взаєморозуміння в освітньому середовищі, відсутність дискримінації;
- відкритість і гнучкість освіти, здатність швидко реагувати на зміни й виклики, повне й ефективно залучення до освітнього процесу;
- повага до особливостей осіб з особливими освітніми потребами та / чи інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства;
- забезпечення архітектурної, інформаційної, освітньої та соціальної доступності освітнього середовища;
- повага до здібностей осіб з особливими освітніми потребами та/чи інвалідністю і забезпечення їхнього права зберігати свою індивідуальність;
- інноваційність, аналіз, пошук і впровадження найкращих підходів в інклюзивній практиці;
- дотримання стандартів якості освітніх послуг і науково-методичного забезпечення;
- узгодженість і скоординованість дій підрозділів та учасників освітнього процесу;
- безперервність і наступність інклюзивної освіти на всіх рівнях освіти;
- індивідуалізація навчання та гармонійний розвиток особистості;
- залучення до суспільного життя, соціалізація, підготовка до професійної діяльності.

Організація освітнього процесу здобувачів в Університеті передбачає:

- створення інклюзивного освітнього середовища, яке формується з основних його компонентів:

- 1) фізичний простір закладу освіти;
- 2) освітній (діяльнісний) простір;
- 3) соціальне середовище;
- 4) організація діяльності закладу освіти в часовому вимірі (гнучкі графіки роботи (діяльності));

- застосування принципів універсального дизайну в освітньому процесі (одним з важливих принципів універсального дизайну є доступність – архітектурна, транспортна, інформаційна, зокрема доступність інформаційно-комунікаційних технологій і систем, інших освітніх послуг (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю); приведення території Університету, будівель, споруд та приміщень у відповідність з вимогами державних будівельних норм, стандартів та правил. У разі коли наявні будівлі, споруди та приміщення неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну;

- забезпечення необхідними навчально-методичними матеріалами та інформаційно-комунікаційними технологіями для організації навчального процесу;

- застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для здобувачів методів і способів спілкування, елементів дистанційного навчання, зручної та ефективної системи інформування здобувачів з освітніх і позанавчальних питань;

- забезпечення доступності інформації в різних форматах (збільшений шрифт, електронний, аудіо та відео формати та інші), використання якісної апаратури, мультимедійних та інших засобів для підвищення рівня сприйняття навчальної інформації;

- проведення моніторингу щодо виявлення потреб учасників освітнього процесу (здобувачів і працівників закладу вищої освіти, а також осіб, що отримують освітні й інші послуги в університеті).

3. ІНКЛЮЗИВНІ ТА ЗМІШАНІ ГРУПИ

3.1. Здобувачі мають право навчатися в університеті у змішаних групах.

3.2. Інклюзивна група створюється в університеті на підставі письмового звернення здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами (Додаток 1, Додаток 2) або його батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації осіб з

інвалідністю (за наявності), іншої документації, що підтверджує наявність у таких осіб особливих освітніх потреб.

3.3. Створення інклюзивної групи в університеті та припинення її діяльності здійснюється у встановленому порядку наказом ректора університету згідно нормативних вимог до граничної чисельності здобувачів вищої освіти в одній групі, а також виходячи з індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких здобувачів, спеціальності, пристосованості аудиторій.

4. СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

4.1. Спеціальний навчально-реабілітаційний супровід здобувачів в Університеті реалізується через низку освітніх послуг, якими вони можуть користуватися, в тому числі і за допомогою інших осіб. При організації супроводу враховуються психофізичні особливості здобувачів з різними нозологіями, їх потреби у компенсації сенсорних порушень, які можуть заважати сприймати навчальний матеріал, соціально-психологічні фактори, що ускладнюють інтеграцію даних осіб в Університетську академічну спільноту, потреби у фізичній та психологічній реабілітації та ін.

4.2. Супровід здобувачів здійснюється за такими напрямками: ***навчально-організаційний, педагогічний, психологічний, фізкультурно-спортивний, соціальний та професійна адаптація.***

4.2.1. ***Навчально-організаційний*** супровід – це допомога учасникам освітнього процесу в його організації, написанні та моніторингу виконання індивідуального навчального плану здобувача, організації індивідуальних консультацій тощо. Навчально-організаційний супровід здійснюється деканатом та кафедрами, на освітніх програмах, на яких навчаються здобувачі, за допомогою представників всіх структурних підрозділів та молодіжної студентської організації Університету.

4.2.2. ***Педагогічний*** супровід – оптимізація викладання навчального матеріалу здобувачам у максимально сприйнятливій для них формі, впровадження сучасних педагогічних технологій навчання, забезпечення навчально-методичними матеріалами. На всіх етапах педагогічного супроводу передбачається індивідуальний супровід з метою допомоги у розв'язанні індивідуальних проблем при опануванні компонентів освітніх програм. Цей вид супроводу здійснюють кафедри, які забезпечують застосування в освітньому процесі найбільш ефективних методів і способів спілкування, із залученням відповідних фахівців і науково-педагогічних

працівників, а також максимально можливе забезпечення доступності інформації в різних форматах.

4.2.3. **Психологічний** супровід полягає у психологічній підтримці та з'ясуванні психологічних потреб здобувачів, зміцненні та збереженні їхнього психологічного здоров'я, надання їм необхідної допомоги з адаптації до освітнього середовища, підвищення рівня психологічного та соціального благополуччя. Психологічний супровід передбачає підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу, включаючи здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, представників адміністрації та допоміжного персоналу. Психологічний супровід в межах своїх повноважень здійснюється психологічною службою університету.

4.2.4. **Фізкультурно-спортивний** супровід полягає у заохоченні здобувачів до активних занять фізичною культурою та окремими видами спорту, участі у змаганнях різного рівня з урахуванням їх фізіологічних можливостей, має на меті зміцнення мотивації до здорового способу життя, передбачає поліпшення їх психофізичного стану, підвищення інтелектуальної працездатності та соціальної адаптації. Супровід здійснюється викладачами кафедри фізичної культури і спорту.

4.2.5. **Соціальний** супровід – це заходи щодо створення умов для соціальної та соціально-побутової підтримки здобувачів, в тому числі надання інформації та допомоги при влаштуванні у гуртожиток, організації волонтерської допомоги для підтримки таких здобувачів та залучення їх до всіх сфер життя університету та суспільства. Соціальний супровід здійснюється деканатом, органами студентського самоврядування університету і передбачає інформаційно-просвітницьку діяльність, спрямовану на формування толерантного та неупередженого ставлення до здобувачів та консультативно-методичну допомогу всім учасникам освітнього процесу.

4.2.6. З метою створення належних умов для забезпечення супроводу інклюзивного навчання в Університеті виділяються приміщення для надання консультацій психологом, відпочинку, особистої гігієни.

4.2.7. Супровід здобувача в Університеті можуть здійснювати батьки (інші законні представники) або особи, уповноважені ними.

Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (далі – Особи, що потребують допомоги) в Університеті (далі – Порядок) розроблено на виконання вимог пункту 2 Указу Президента України від 02 грудня 2017 року № 401 / 2017 «Про внесення змін до пункту 3 Положення про національний заклад (установу) України».

Цей Порядок визначає дії відповідальних осіб щодо забезпечення зручності та комфортності перебування в Університеті особам, що потребують допомоги, а також створення умов для якісного їх обслуговування працівниками університету.

Особа, що потребує допомоги, за необхідності відвідати Університет, має зв'язатися з відповідальною особою із забезпечення супроводу (надання допомоги такій категорії осіб) – начальником служби охорони, або повідомити про це коменданта (чергового прохідної або охоронця) відповідного навчального корпусу:

- навчальний корпус № 1 за адресою: м. Кам'янське, проспект Гімназичний, 16;
- навчальний корпус № 3 за адресою: м. Кам'янське, вул. Дніпробудівська, 2.

Відповідальна особа або комендант (черговий прохідної або охоронець) зобов'язаний у разі одержання інформації про прибуття такої особи, що потребує допомоги, з'ясувати мету її візиту та:

- якщо особа, що потребує допомоги, має намір отримати інформацію про послуги Університету, повідомити про це керівника підрозділу, який володіє необхідною інформацією. Надалі керівник даного підрозділу негайно (до 10 хвилин) прибуває особисто або забезпечує прибуття працівника підрозділу, який володіє необхідною інформацією, та консультує особу, що потребує допомоги;

- якщо особа, що потребує допомоги, має намір відвідати Університет, доповісти про це першому проректору та надалі виконувати його вказівки щодо забезпечення зручності та комфортності перебування, пересування в університеті осіб з інвалідністю інших маломобільних груп населення (за необхідності залучає помічників).

Після закінчення візиту особи, що потребує допомоги, відповідальна особа за забезпечення супроводу (надання допомоги) забезпечує супровід даної особи до виходу з Університету.

4.2.8. Професійна адаптація реалізується через залучення здобувачів до роботи у Молодіжному студентському парламенті, Раді молодих вчених, консультування у Центрі планування кар'єри щодо працевлаштування випускників Дніпровського державного технічного університету.

4.3. Організацію психологічного супроводу здобувачів здійснюють керівник та співробітник психологічної служби університету.

Відповідальний за психологічний супровід в університеті співпрацює із структурними підрозділами університету щодо організації інклюзивного навчання і разом з деканом факультету вирішує такі завдання:

- надає представникам випускових кафедр консультативну підтримку щодо розробки індивідуального навчального плану здобувача та методичну допомогу науково-педагогічним працівникам університету щодо організації освітнього процесу здобувачів;

- проводить моніторинг виконання здобувачами індивідуального навчального плану, обґрунтовано рекомендує зміни до нього з урахуванням потреб здобувачів;

- веде статистичний облік здобувачів;

- забезпечує інформаційний супровід науково-педагогічних працівників щодо організації занять та позааудиторної взаємодії зі здобувачами та необхідність формування у представників академічної спільноти Університету недискримінаційного і толерантного ставлення до здобувачів;

- забезпечує надання психологічної консультативної підтримки представникам структурних підрозділів Університету, що працюють зі здобувачами.

5. ФІНАНСУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

5.1 Університет надає освітні послуги здобувачам за рахунок коштів державного бюджету, інших незаборонених законодавством джерел фінансування.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

6.1 Всі зміни та доповнення до даного положення вносяться шляхом видання наказу ректора Університету про внесення змін або затвердження нової редакції.

6.2 По затвердженню нової редакції Положення, попереднє втрачає чинність.

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри соціології

Ганна РЕДЬКІНА

Декану факультету _____
Здобувача вищої освіти _____ курсу, групи

спеціальності _____
освітня програма _____

ЗАЯВА
щодо переведення на навчання в інклюзивній групі

Прошу Вас перевести мене на навчання в інклюзивній групі у зв'язку з

_____ (вказати причину*)
на період з «_____» _____ 20__ р. по «_____» _____ 20__ р.

До заяви додаю**:

Підтверджую достовірність інформації, зазначеної в цій заяві та у наданих до
заяви документах.

дата

підпис

* Вказати «інвалідністю», «нездатності відвідувати навчальний заклад (за рекомендаціями органів охорони здоров'я та соціального захисту населення)» тощо.

**Вказати вид документа, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб (індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю тощо).

Декану факультету _____
Здобувача вищої освіти _____ курсу, групи

спеціальності _____
освітня програма _____

ЗАЯВА

щодо навчання за індивідуальним навчальним планом

Прошу Вас дозволити мені навчатися за індивідуальним навчальним планом з урахуванням інклюзивних потреб з «____» _____ 20__ р. по «____» _____ 20__ р. у зв'язку _____
_____ (зазначити причину*)

До заяви додаю**:

Підтверджую достовірність інформації, зазначеної в цій заяві та у наданих до заяви документах.

дата

підпис

* Зазначити «інвалідністю», «неспроможності відвідувати навчальний заклад (за рекомендаціями органів охорони здоров'я та соціального захисту населення)» тощо.

**Зазначити вид документа, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб (індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю тощо).